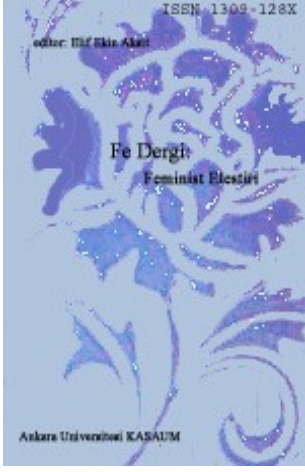

Yayınlayan: Ankara Üniversitesi KASAUM
Adres: Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Cebeci 06590 Ankara

Fe Dergi: Feminist Eleştiri 11, Sayı 2
Erişim bilgileri, makale sunumu ve ayrıntılar için:
<http://cins.ankara.edu.tr/>

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

*Veysi Baydar
Cengiz Kılıç
Ayşe Sezen Serpen
Gülay Günay*

Yazı Gönderim Tarihi 24/6/2019
Yazı Kabul Tarihi: 17/12/2019
Çevrimiçi yayına başlama tarihi: 25/12/2019

Bu makaleyi alıntılar için: Veysi Baydar, Cengiz Kılıç, Ayşe Sezen Serpen, Gülay Günay “Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması” Web Sitesi Örneği“ *Fe Dergi 11*, no. 2 (2019), 65-77.

URL: http://cins.ankara.edu.tr/22_6.pdf

Bu eser akademik faaliyetlerde ve referans verilerek kullanılabilir. Hiçbir şekilde izin alınmaksızın çoğaltılamaz.

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Veysi Baydar*

Cengiz Kılıç*

Ayşe Sezen Serpen*

Gülşay Günay*

Cinsiyetçilik, cinsiyet ayrımcılığı, cinsiyet temelli şiddet ve kadın düşmanlığı (mizojini) gibi önyargılı ve sorunlu tutum ve davranışlar, sosyal ve kültürel normlardan kaynaklanan toplumsal cinsiyet algısının etkisiyle varlığını korumakta ve güçlendirmektedir. Bu bakımdan, kadına yönelik nefret ve önyargular ile şekillenen ve beslenen kadın düşmanlığı; toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsiyetçilik ve cinsiyet ayrımcılığı gibi toplumsal sorunların da kapısını aralamaktadır. Feminist kuramlar ve doğal olarak feminist uygulamalar, bu kavramlara odaklanmakta hem bireysel hem de toplumsal anlamda kadın sorunlarının temel sebebi olarak bu kavramları işaret etmektedir. Bu nedenle, özellikle toplumsal düzen tarafından yaratılan ve inşa edilen toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve kadın düşmanlığına ilişkin tutum, davranış ve eylemlerin azaltılması veya ortadan kaldırılmasına yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Sonraki çalışmaların önünü açmak ve söz konusu ihtiyaca katkı sunmak için bu çalışma ile Check ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilmiş ve Lonsway ve Fitzgerald (1995) tarafından revize edilerek 10 maddeye indirilmiş olan Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin (Hostility Toward Women Scale) Türkçe geçerlik ve güvenirliliğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini, Karabük Üniversitesi (N=336) ve Kırıkkale Üniversitesi (N=119) sosyal hizmet bölümü, lisans programında öğrenim gören, toplam 455 öğrenci oluşturmaktadır. Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin faktör yapısını belirlemek amacıyla, açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ölçeğin orijinalinden farklı olarak üç boyutlu bir yapısının olduğu belirlenmiştir. Ancak üç boyutlu yapının güvenirlilik değerlerini karşılamaması sonucu, orijinalinde olduğu gibi tek boyut ile sınırlandırılmasına karar verilmiştir. Tek boyutlu yapının toplam varyansın %33,85'ini açıkladığı ve madde yük değerlerinin .40 - .71 arasında değiştiği belirlenmiştir. Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .78 olarak hesaplanmıştır. Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin uyum geçerliğini belirlemek için Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ile ilişkisine bakılmış ve negatif yönde ($r=-0.33, p<0.001$) anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin tek faktörlü yapısının güvenirliliğinin, yüksek ve aynı davranışı ölçmeye yönelik bu alanda yapılacak çalışmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Toplumsal Cinsiyet, Kadın Düşmanlığı (Mizojini), Kadın Düşmanlığı Ölçeği, Üniversite Öğrencileri.

The Validity and Reliability Study Of The Turkish Version Of The Hostility Toward Women Scale

Problematic and prejudiced attitudes and behaviors such as sexism, gender apartheid, gender-based violence and misogyny are maintained and strengthened by the influence of gender perception arising from social and cultural norms. In this regard misogyny, which is shaped and fed by the hatred and prejudice against women, leads to social problems such as gender inequality, sexism, and gender apartheid. Feminist theories and naturally feminist practices focus on these concepts, referring to these concepts as the main reason for women's problems both individually and socially. For this reason, there is a need for researches to reduce eliminate gender inequality and the attitudes, behaviors, actions and

*Arş. Gör. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-1434-079X>, veysibaydar@karabuk.edu.tr, Yazı Gönderim Tarihi: 24/06/2019, Kabul Tarihi: 17/12/2019

* Dr. Öğr. Üyesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, <https://orcid.org/0000-0003-1640-0132>, cengiz.kilic@atauni.edu.tr, Yazı Gönderim Tarihi: 24/06/2019, Kabul Tarihi: 17/12/2019

*Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-6220-4709>, aysezenbayoglu@gmail.com, Yazı Gönderim Tarihi: 24/06/2019, Kabul Tarihi: 17/12/2019

*Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, <https://orcid.org/0000-0002-8234-6683>, ggunay@karabuk.edu.tr, Yazı Gönderim Tarihi: 24/06/2019, Kabul Tarihi: 17/12/2019

practices related to misogyny which have been created and built by the social order. To contribute the need and pave the way for subsequent studies, the aim of this study is to determine reliability and validity of the Turkish version of Hostility Toward Women Scale which was developed by Check et al. (1985) and revised as 10 items by Lonsway and Fitzgerald (1995). The sample of this study consists of 455 students studying in department of social work of Karabuk University (N = 336) and Kirikkale University (N = 119). Exploratory factor analysis was applied to determine the factor structure of the Hostility Toward Women Scale. According to the results obtained, it was determined that the scale has a three-dimensional structure different from the original. However, it was decided to be limited to one dimension as in the original version due to the three-dimensional structure does not meet the reliability values. It was determined that the one-dimensional structure explained 33.85% of the total variance and the item loading values ranged from .40 to .71. The Cronbach alpha internal consistency coefficient of the Hostility Toward Women Scale was calculated as .78. The relationship between the Hostility Toward Women Scale and the Gender Perception Scale was examined to determine the concurrent validity of the Hostility Toward Women Scale and it was found a negative and significant correlation between them ($r = -0.33, p < 0.001$). According to these results, it can be said that the reliability of the single-factor structure of Hostility Toward Women Scale is a valid and reliable measurement tool which can be used for other similar studies and measuring the high and same behavior.

Keywords: Woman, Gender, Misogyny (Hostility Toward Women), Hostility Toward Women Scale, University Students.

Giriş

Kadın düşmanlığı: Kadına yönelik nefret; cinsiyetinden dolayı kadının aşağılanması, değersizleştirilmesi; cinsel bir obje olarak görülmesi ve kadına yönelik şiddetin meşrulaştırılması şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Holland, 2006; Weitzer ve Kubrin, 2009; Baydar, 2013). Kadın düşmanlığını anlamak için tarihsel süreç içinde kadın ve erkeğe biçilen toplumsal rollerin anlaşılması ve analiz edilmesi gerekir.

Tarih boyunca, kadın ikinci cinsiyet, erkeğin “öteki”si olarak görülmüş ve erkeğin üstünlüğü; erilliğin, ataerkilliğin göstergelerinden biri olmuştur. Erkek; sürekli iktidara ait ve özne olarak tanımlanırken, kadın; cinsiyeti erkeğe ve erkeğin bakış açısına göre konumlandırılmış ve ötekileştirilmiştir. Bu nedenle kültürel, politik, ekonomik ve sosyal yapılarıdaki kadınlık ve erkeklik tasvirleri eril tahakkümün kurguları olarak tarih sahnesinde yerini almıştır (Beauvoir, 1993; Bourdieu, 2015). Hem kadın hem de erkek cinsiyet rolleri ve kimlikleri, tarihsel ve toplumsal süreçte inşa edilerek temsiliyet kazanmıştır:

“Kendilerini alçaltma ve yok saymaya eğilimli bir toplumsallaşma uğraşına boyun eğdirilen kadınlar, feragat, teslim ve sessizlik gibi olumsuz erdemler öğrenirken, erkekler de mütehakim temsilin mahkûmu, hatta sinsice kurbanıdır. İtaate yol açan yatkınlıklar gibi, tahakkümde hak iddia etmeye ve onu uygulamaya sevk eden yatkınlıklar da bir tabiatın içinde yazılı değildir ve uzun bir toplumsallaşma çalışmasıyla inşa edilmeleri gerekir.” (Bourdieu, 2015, s.67).

Kadınlık ve erkeklige ilişkin toplumsal yargılar, hiyerarşik olarak erkeğin egemenliğini pekiştiren özellikler taşımaktadır. Sosyolojik bağlamda kadın (dişil) doğa (fiziksel, maddi); erkek (eril) kültür (akıl) ile ilişkilendirilmiş ve özdeşleştirilmiştir. Kültür-doğa düalizminde, nasıl ki kültür, doğaya hâkim olmak, onu ehlileştirmek amacını taşıyorsa eril olan da dişil olana hükmetme amacı gütmektedir (Donovan, 2005; Plumwood, 2004; Warren, 1990).

Ataerkinin egemenliğini pekiştiren kültürel ve sosyal unsurlar/normlar, eril olanı yücelten, olumlayan dişil olanı ise alçaltan ve olumsuzlayan bir anlayışla kurgulanmıştır. Bu kurgunun bir özelliği de ekonomik olarak erkeklerin çıkarına uygun olmasıdır. Böylelikle, kadının toplumsal statüsü, tamamen erkeklerin çıkarlarına uygun biçimde, erkeklerin sembolik sermayelerini yeniden üretmeye adanmış birer mübadele nesnesi olarak belirleyen akrabalık ve evlilik ilişkileri sayesinde toplumsal olarak inşa edilmiştir (Donovan, 2005; Beauvoir, 1993; Bourdieu, 2015).

Böylece toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel normlar, kadın düşmanlığını besleyerek kadına yönelik şiddet, taciz ve tecavüz olgularının da artmasına ve teşvik edilmesine neden olmaktadır. Ataerkil ve erkek

egemen toplumlar içinde kadınlar sosyal, ekonomik ve politik düzlemde erkeklerle eşit bir konumda rekabet etme şansı bulamamakta ve dahası engellenmektedir. Kadınlar, sosyal kurumlarda, eğitim sisteminde, politik ve adli/yasal sistemlerde, iş yerlerinde, aile içinde, kişiler arası ilişkilerde ve medya içinde kabul edilmeyen ve meşru gösterilen genel bir mizojinik hegemonyanın altında yaşamlarını sürdürmektedir. Böylelikle modern toplumda, kadınların demokratik haklarını kullanarak karar alma mekanizmalarında yer almaları da güçleşmekte, eril güç tarafından engellenmektedir. Bu yüzden, sosyal hayattaki kadın düşmanlığının doğasını anlamak ve kabul etmek, mevcut baskı ve tehditleri ortadan kaldıracak veya azaltacak yeni plan, program, politika ve uygulamaların yaratılması yönünde çalışmalarını desteklemek gerekir (Baydar, 2013; Flood ve ark., 2007; Stalker, 2001).

Ataerkil toplumun içindeki bireyler, cinsiyet ayrımcılığı, kadına yönelik şiddet, taciz ve tecavüze yol açan kadın düşmanlığına ilişkin önyargı ve kalıpyargılar üzerine yoğunlaşmak ve onları ortadan kaldırmak yerine, örtük bir şekilde kadınların, erkeklere saygı göstermedikleri ve kadınlık görevlerini yerine getirmedikleri için bu tür davranışları hak ettiklerini ifade ederek kadınlara yönelik, ataerkil gelenek ve anlayıştan beslenen toplumsal ve kültürel algıyı meşrulaştırmaktadır. Bu yüzden, kadın düşmanlığı içeren tutum veya davranışlar sergileyen birey veya bireyleri suçlamak yerine, davranışa maruz kalan bireylerin (kadınların) suçlu olduğunu ifade eden görüş veya düşünceler, toplum içinde kadınlara yönelik olumsuz düşünce ve davranışların doğmasına, gelişmesine ve teşvik edilmesine neden olmaktadır. (Buiten ve Salo, 2007).

Kadın düşmanlığı, kadınların esas rollerinin neler olduğunu belirlemeyi ve kadınları, söz konusu esas rollere hapseden kısıtlayıcı tanımlamalarla, kişiliksiz, kimliksiz bırakmayı hedefler. Otoritenin baskı, yıldırma, dayatma, denetim altına alma ve düzenleme gücüyle şekillenen kadının toplumsal rollerinin yanı sıra kadın bedeni de ataerkil otoritenin tahakkümü altındadır. Ataerkil iktidar, nüfus politikalarıyla ve kullandığı çeşitli teknolojik araçlarla insan bedenini denetim altına alır ve istediği gibi şekillendirir. Kadın bedeni de başta kürtaj yasağı olmak üzere doğurganlığın planlanmasıyla kontrol altına alınır. Kadınların, biyolojik olarak erkeklerden daha aşağı bir konumda oldukları görüşünü destekleyen ataerkil toplumsal anlayış, erkeklere cinsel özgürlük tanıırken, kadınları bu özgürlüğün dışında tutar. Yöneten veya iktidar konumunda olan erkek, cinsel özgürlük dahil olmak üzere her türlü toplumsal özgürlüğü de elinde bulundurur (Holland, 2006; Foucault, 2017; Millet, 1987; Pakdemirli, 2015).

Son yıllarda modern toplumsal yaşamın değişmesine ve karmaşıklaşan aile ve sosyal ilişkilere paralel olarak hem kadına yönelik şiddet eylemlerinde artış görülmesi hem de bu artışın görünür olması, kadın hareketlerinin ve çalışmalarının yaygınlaşması gibi etkenler, farklı alanlardaki araştırmacıların kadına yönelik şiddet, istismar, cinsel taciz ve tecavüz gibi eylemlerde kadın düşmanlığının etkisini ve önemini araştırmaya yöneltmiştir. Ancak kadına yönelik şiddet ile ilişkili çalışmalarda, kadın düşmanlığının şiddet eylemlerinde teorik önemine rağmen (Campbell, 1981; Zawacki, 2003; DeGue ve DiLillo, 2004; Valls vd., 2016), özellikle ülkemiz özelinde geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmemiş olması alan yazında bir eksiklik olarak karşımıza çıkmıştır.

Kadın düşmanlığı (Mizojini) ile ilgili, ilk ölçme aracı geliştirme çalışması Check ve arkadaşları (1985) tarafından yapılmıştır. Kadın düşmanlığı ile ilgili daha sonra gerçekleştirilen ampirik çalışmalarda Check ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilmiş olan ölçme aracı kullanılmıştır (Lonsway ve Fitzgerald, 1995).

Kadın düşmanlığı ölçeğinin kullanıldığı bazı çalışmalarda kadın düşmanlığı, travma deneyimi ve dürtü kontrol bozukluğunun, yakın ilişkilerde erkeğin kadına yönelik şiddet uygulamasında etkili olduğu, (Gildner vd, 2018); yakın ilişkilerde kadın düşmanlığının, kadına yönelik şiddete yol açtığı (DiLillo, 2004; DeGue vd., 2010); kadın düşmanlığıyla ilişkili olarak gerçekleşen kadına yönelik şiddet olgusu ile erkeğin çocuklukta duygusal istismar deneyimi arasında pozitif bir ilişki olduğu, erkeğin çocuklukta duygusal istismarı ile kadına yönelik nefret, düşmanlık ve öfke duygularının geliştiği ve bu durumun cinsel taciz, tecavüz ve şiddet için önemli bir risk faktörü olduğu (Vivolo-Kantor vd., 2013); erkeklerde, kızgın karakter özelliğinin, kadın düşmanlığının en önemli göstergelerinden biri olduğu (LeBreton vd., 2013); öz güveni düşük, erkeğe duygusal anlamda bağımlı olan, kişisel ve cinsel hayatlarında mutsuz, kadına yönelik şiddeti onaylayan ve genç olan kadınların diğer kadınlara oranla, kadınlara karşı daha fazla düşmanca tutum sergilediği (Cowan vd., 1998) ifade edilmiştir.

Türkiye’de cinsiyet, cinsiyetçilik, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet konularında birçok teorik ve ampirik çalışma mevcuttur. Bununla beraber, kadınlara yönelik ortaya çıkan çeşitli şiddet eylemlerinde, kadın düşmanlığının rolü üzerine yapılmış çalışmalara ve kadın düşmanlığına ilişkin ölçme araçlarına rastlanılmamıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, özellikle Baydar (2014) ve Kırlioğlu vd. (2016) tarafından yapılan çalışmalara bakıldığında, kadın düşmanlığına yönelik nitel inceleme ve analizlerin yapıldığı

ve nicel ölçme araçlarının kullanılmadığı görülmüştür. Dolayısıyla ülkemizde kadın düşmanlığına yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmediği, farklı alanlarda, özellikle kadınlara yönelik cinsel taciz, tecavüz ve şiddet eylemlerinde kadın düşmanlığının etkisine ilişkin nicel yöntem ve tekniklerin kullanıldığı çalışmaların yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu anlamda ölçme araçlarına ilişkin güçlüğün aşılması, ölçeğin farklı kültürlerle adaptasyonu ile literatürdeki boşluğun giderilmesi amacıyla bu çalışma kapsamında Check ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilmiş olan ve Lonsway ve Fitzgerald (1995) tarafından revize edilerek kısa formu oluşturulan Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin (Hostility Toward Women Scale) Türkçeye uyarlanması ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik düzeyinin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Örneklem

Bu çalışmanın evrenini sosyal hizmet öğrenimi gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda, nicel araştırmalarda evrene ulaşmak ve evrenden veri toplamak güç olduğundan, araştırmacılar, çalışmanın evrenini temsil eden örneklem grubunu, kolaylıkla ulaşabilecekleri Karabük Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi lisans programlarında öğrenim gören öğrenciler olarak belirlemiştir. Çalışma kapsamında tüm örneklem grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır. 2017 – 2018 eğitim-öğretim yılında, sosyal hizmet lisans programına kayıtlı olan ve aktif olarak öğrenimlerine devam eden öğrenci sayısı Karabük Üniversitesinde 427, Kırıkkale Üniversitesinde 165 olmak üzere toplam 592'dir. Aralık 2017 ve Ocak 2018 tarihleri arasında, her iki üniversiteden çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler örnekleme alınmıştır. Bu doğrultuda, her iki üniversiteden toplam 137 öğrenciye ulaşılamamış (63 öğrenci çalışmaya katılmayı kabul etmemiş ve 74 araştırma formunun eksik ve hatalı doldurulmuş olması nedeniyle) toplam 455 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Comrey ve Lee (1992), faktör analizi için belirlenen örneklem büyüklüğünü: 50 oldukça düşük; 100 düşük; 200 makul; 300 iyi; 500 oldukça iyi; 1000+ mükemmel şeklinde değerlendirmişlerdir. Kimi çalışmalarda da ölçek maddelerinin 10 ile 20 katı arasında bir örneklem büyüklüğü, veri analizi için uygun veya yeterli görülmüştür (Kline, 2005). Böylelikle bu araştırma için ulaşılan örneklem sayısının, veri analizine uygun olduğu düşünülmüştür.

Prosedür

Bu çalışmada, öncelikle araştırma formunun uygunluğuna ilişkin Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından etik kurul uygunluğuna ilişkin izinler alınmıştır. Araştırmada veri toplama araçları Karabük Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören lisans öğrencilerine, araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Araştırma formu, sınıf ortamında ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın amacı ve araştırma formunun nasıl doldurulması gerektiğine ilişkin bilgilendirilmiş onam formu kullanılmıştır. Bu aşamada, ayrıca öğrenciler tarafından araştırma formunun doldurulması ile ilgili sorular, araştırmacılar tarafından cevaplandırılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu çalışma materyalleri (ölçekler ve bilgi formları), sadece Karabük ve Kırıkkale Üniversitesinde öğrenim gören sosyal hizmet bölümü öğrencilerine uygulanmıştır.
2. Çalışma süreci, Aralık 2017-Ocak 2018 tarih aralığı ile sınırlıdır.
3. Araştırmanın bulguları, eksiksiz ve hatasız bir şekilde 455 öğrenci tarafından doldurulan veri materyalleriyle sınırlıdır.
4. Araştırma grubu açısından yaş aralığı (17-30) ve kadın katılımcıların çokluğu (n=321) gibi demografik niteliklerin sınırlılık arz ettiği düşünülmektedir.

Çalışmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada kadın düşmanlığı ile ilgili Check ve arkadaşları tarafından (1985) geliştirilen, Lonsway ve Fitzgerald (1995) tarafından kısa formu oluşturulan Kadın Düşmanlığı Ölçeği (Hostility Toward Women Scale),

bu ölçeğin geçerliğini sınamak için Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (Altınova ve Duyan, 2013) ve öğrenciler hakkında bilgi edinebilmek amacıyla Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

Kadın Düşmanlığı Ölçeği – KDÖ (Hostility Toward Women Scale): Kadın düşmanlığı ölçeği, başta Check ve arkadaşları (1985) tarafından, kadınlara yönelik nefret içeren, öfkeli, düşmanca ve güvensiz (şüpheli) davranışları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek, doğru-yanlış formatında cevaplandırılabilen toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Toplam puanı 0 ile 30 arasında değişmektedir. Check ve arkadaşları (1985) tarafından kabul edilebilir geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu belirtilen ölçeğin Cronbach alfa değeri .80, test-tekrar test değeri ise .83 olarak rapor edilmiştir.

1995 yılında kadın düşmanlığı ölçeği ile ilgili çalışmalar yürüten Lonsway ve Fitzgerald tarafından ölçek, pilot bir örneklem grubu ile çalışılarak revize edilmiştir. Lonsway ve Fitzgerald (1995), yaptıkları çalışma sonucunda 19 maddeden oluşan ölçeği, iç tutarlılığı arttırmak amacıyla 10 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Lonsway ve Fitzgerald'ın (1995) revize ettiği ölçek “Çoğu kadının doğruyu söylediğine inanırım.” ve “Hayatımdaki (diğer) kadınlar tarafından haksızlığa uğradığıma eminim.” şeklinde ifadelerden oluşmaktadır. Ayrıca ölçekte yer alan maddelerden biri - “Çoğu zaman kadınlara itimat etmemek daha güvenlidir.”, “Çoğu zaman kadınlara çok fazla itimat etmemek daha güvenlidir.”- şeklinde kadın ve erkeklere farklı cümlelerle yöneltilmiştir. Bu ölçek maddesinin, Türkçe çevirisinde farklılık olmadığından dolayı “Çoğu zaman kadınlara itimat etmemek daha güvenlidir” şeklinde yöneltilmiştir. 7’li Likert tarzında “1” (Kesinlikle katılmıyorum) ile “7” (Kesinlikle katılıyorum) arasındaki seçeneklerden biri ile değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe, kadın düşmanlığı da artmaktadır. Lonsway ve Fitzgerald (1995), 10 maddelik ölçeğin güvenilirlik katsayısının .83 olduğunu, madde toplam korelasyonunun ise .33 ile .77 arasında değiştiğini saptamışlardır.

Bu ölçeğin, kadınlar için uygun toplumsal rol, davranış veya ayrıcalıkları tanımlayan herhangi bir öge içermemesi nedeniyle kadınlara karşı güvensizlik, antipati ve nefret içeren, nispeten daha ılımlı/hafif bir düşmanlık ölçümü sağladığı düşünülmektedir (Lonsway ve Fitzgerald, 1995). Bu çalışma kapsamında geliştirilmiş olan kadın düşmanlığı ölçeğinin, sosyal hizmet öğrenimi gören öğrenciler üzerinden, Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Kapsam ve Dil Geçerliği: Kadın Düşmanlığı ölçeğinin Türkçe uyarılma çalışmaları kapsamında öncelikle dil geçerliğine bakılmıştır. Bu kapsamda ölçeğin İngilizceden Türkçeye ve Türkçeden İngilizceye çevirileri yapılmıştır. Ölçeğin yönergesi ve maddeleri, araştırmacılar ve iki İngilizce dilbilimcisi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Sonrasında araştırmacılar ve dilbilimciler bir araya gelerek, İngilizce ölçekte yer alan maddeleri en iyi temsil eden Türkçe maddeleri oluşturmuştur. Kadın düşmanlığı ölçeğinin Türkçe formu hazırlandıktan sonra alanında uzman hem Türk diline hem de İngiliz diline hâkim iki akademisyen tarafından incelenmiş, aynı zamanda ölçeğin Türkçe formunda yer alan maddeler, bağımsız başka bir İngiliz dil bilimcisi tarafından, tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Uzmanlar ve dil bilimciler tarafından yapılan geri bildirimler ile ölçeğin Türkçe formunun son hali oluşturulmuştur. Türk dili alanında uzmanlaşmış bir akademisyen tarafından ölçeğin Türkçe formu gözden geçirilmiş ve bazı küçük düzeltmeler yapılmıştır. Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe formu hazırlandıktan sonra İngilizce ve Türkçe form karşılaştırılmış ve gözden kaçırılan farklılıklar giderilmiştir. Türkçeye çevrilmiş olan Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin anlamsal, deyimsel ve kavramsal bütünlüğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin dil geçerliği sağlanmıştır.

Kadın düşmanlığı ölçeğinin Türkçe formu hazırlandıktan sonra üniversite öğrencileri (sosyal hizmet bölümü öğrencileri) arasından rasgele seçilen 40 kişilik bir çalışma grubuna, araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda ölçek üzerinde herhangi bir düzeltmeye gidilmemiştir.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği: Altınova ve Duyan (2013) tarafından bireylerin cinsiyet rollerini nasıl algıladıklarıyla ilgili tutumlarını ölçmeye yönelik bireylerin kendi kendilerine cevaplayabilecekleri özellikte bir ölçektir. 5’li Likert tarzı “1=tamamen katılmıyorum” ile “5=tamamen katılıyorum” seçeneklerinden biri ile değerlendirilen ölçek, toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan toplam 25 maddenin 10’nu (1.,3.,5.,7.,8.,11.,13.,14.,22. ve 23. maddeler) olumlu, 15’i (2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler) ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçeğin toplam puan aralığı 25 – 125 aralığındadır. Ölçekten alınan toplam puanlar yükseldikçe, toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğu ifade edilmektedir. Altınova ve Duyan (2013) tarafından, farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip, 443 birey ile yürütülen çalışmanın sonucuna göre Toplumsal Cinsiyet Algısı ölçeğinin, tek bir faktör yapısı altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Çalışma kapsamında, farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip öğrenciler hakkında bilgi edinebilmek amacıyla cinsiyet, yaş, öğrenim görülen üniversite, öğrenim görülen sınıf, yaşamın sürdürüldüğü yer, üniversite öğrenimi sırasındaki ikametgâh, gibi bilgilere yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında öğrencilerden anket formu ile toplanmış olan veriler, “SPSS for Windows 18.0” istatistik paket programına girilmiştir. Bu veriler üzerinde ön bir değerlendirme yapılmış, hatalı ve eksik girildiği belirlenen verilerin belirli bir değerle değiştirilmesi işlemi yapılmıştır. Veri seti üzerinde eksik ve hatalı veri ve uç değerlere ilişkin düzeltmeler yapıldıktan sonra betimsel (sıklık değerleri, ortalamalar, standart sapmalar ve veri setinin normalliği) istatistik analizleri uygulanmıştır.

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerliğini saptamak amacıyla öncelikle kapsam geçerliği yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. Ölçüt geçerliğinde de kadın düşmanlığı ölçeği ile toplumsal cinsiyet algısı ölçeği arasındaki ilişki incelenmiştir.

KDÖ'nin güvenilirliği, Cronbach alfa iç tutarlılık ve t testi kullanılarak üst ve alt %27'lik dilimlerin madde ortalamaları arasındaki ortalama farkların anlamlılığıyla incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için “SPSS for Window 18.0” istatistik paket programları kullanılmıştır.

Bulgular

Karabük Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören lisans öğrencilerinin %70'ini (n=321) kadın öğrenciler, %30'unu (n=134) erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerin yaş aralığı, 17 ile 30 arasında değişmekte olup, ortalama yaş 20 (± 1.8)'dir. Karabük Üniversitesi sosyal hizmet bölümünde öğrenim görenlerin oranı (%74) çoğunluktadır. Öğrencilerin %23'ü 1. sınıf, %40'sı 2. sınıf, %19'u 3. sınıf, %18,si 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışmada üniversite öğrenimi gören öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%55) yaşamlarını ilde, %29'u yaşamlarını ilçede, %16'ü ise köyde geçirdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler arasında yurtdışı (%62) kaldıklarını belirtenlerin oranı yüksek olup; bunu sırasıyla birbirine eşit oranlarda ailesi ile birlikte yaşayanlar ile evde arkadaşlarıyla kirada yaşayanlar (%18); akrabalarının yanında yaşayanlar ile evde tek başına yaşayanlar (%2) izlemektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Demografik Değişkenler	Kırıkkale Üniversitesi		Karabük Üniversitesi		Toplam
	n	%	n	%	
Cinsiyet					
Kadın	83	69,7	238	70,8	321
Erkek	36	30,3	98	29,2	134
Yaş (Ort.=20,2; S=1,8)					
Öğrenim Görülen Sınıf					
1. Sınıf	44	37,0	62	18,5	106
2. Sınıf	37	31,1	143	42,6	180
3. Sınıf	38	31,9	48	14,3	86
4. Sınıf	-	-	83	24,7	83
Yaşamın Sürdürüldüğü Yer					
Köy	11	9,2	63	18,8	74
İlçe	34	28,6	98	29,2	132
İl	74	62,2	175	52,1	249
İkametgâh					
Aile ile birlikte	26	21,8	54	16,1	80
Akraba yanında	2	1,7	5	1,5	7
Evde (kira) arkadaşlar ile birlikte	14	11,8	66	19,6	80

Evde (kira) tek başına	6	5,0	1	0,3	7
Yurtta	71	59,7	210	62,5	281

Tablo 2. Kadın Düşmanlığı Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek Maddeleri	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapma
1. Çoğu zaman kadınların erkeklerle sadece onları kızdırmak ya da zarar vermek için flört ettiğini düşünürüm.	455	1	7	5,33	1,70
2. Çoğu kadının doğruyu söylediğine inanırım.	455	1	7	4,14	1,56
3. Genellikle kadınlarla aynı fikri paylaşıyorum	455	1	7	4,23	1,50
4. Çoğu kadının, yalnızca başarıyı yakalamak için yalan söylemekten kaçınmayacağı düşünüyorum.	455	1	7	3,74	1,73
5. Çoğu zaman kadınlara itimat etmemek daha güvenlidir.	455	1	7	3,28	1,68
6. Kadınlar gözden düşüklerinde, hile ve yalana başvurabilirler.	455	1	7	4,07	1,81
7. Kadınlar, beni çok kolay öfkeli edebilir.	455	1	7	4,44	1,72
8. Hayatımdaki (diğer) kadınlar tarafından haksızlığa uğradığıma eminim.	455	1	7	4,63	1,74
9. Bazen kadınların sadece etrafta dolanmaları bile canımı sıkabiliyor.	455	1	7	5,90	1,59
10. Yaşadığım sorunların çoğundan kadınlar sorumludur.	455	1	7	5,77	1,53

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Yapı Geçerliliği

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla, Kırıkkale Üniversitesi ve Karabük Üniversitesi sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören lisans öğrencilerinden toplanan verilerin, Açımlayıcı Faktör Analizine (AFA) uygunluğunu test etmek amacıyla, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) katsayısı ve Barlett Sphericity test analizleri yapılmıştır. Büyüköztürk'ün (2007) belirttiğine göre verilerin faktör analizine uygunluğunda; KMO katsayısının .60'dan yüksek ve Barlett Sphericity testinin anlamlı olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2007 s.126). Yapılan analiz sonucunda, bu çalışma kapsamında, KMO katsayısı .79 ve Barlett Sphericity ($X^2 = 1035,461$; $sd:45$; $p < 0.001$) testi anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, örneklemden elde edilen verilerin Açımlayıcı Faktör Analizine uygun olduğunu göstermektedir.

AFA ile ölçeğin, faktör yapısının belirlenmesinde, temel bileşenler analizi ile eksen döndürme tekniklerinden dik eksen döndürme (varimax) tekniği uygulanmıştır. Ölçeğin orijinal formu ile uyumlu bir yapı elde etmek amaçlandığı için temel bileşenler analizi ve dik eksen döndürme faktör çözümlemesi tek faktör ile sınırlandırılmıştır. Kadın düşmanlığı ölçeğinin faktör sınırlaması yapılmadan önce orijinal ölçekten farklı toplam varyansın %58,5'inin açıklandığı üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktör sınırlaması yapıldıktan sonra toplam varyansın %33,85'inin açıklandığı tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Sonuçlar Tablo 3'de yer almaktadır.

Açımlayıcı faktör analizi sonuçları, Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçeye uyarlanmış halinin, orijinal ölçekten farklı olarak 3 boyutlu bir yapısının olduğunu ortaya koymuştur. Bu üç faktörlü yapının; 1. Faktörünün özgün değeri 3,385 olup, 1., 4., 5. ve 6. maddeler bu faktör altında yer almaktadır. Birinci faktör toplam varyansın %33,85'ini açıklamaktadır. Bu faktör altında toplanan maddelerin madde yük değerleri .47 ile .80 arasında değişmektedir. 2. Faktör toplam varyansın %12,68'ini açıklamakta ve özgün değeri 1,268 olarak belirlenmiştir. 7., 8., 9. ve 10. maddeler, 2. Faktör altında yer almakta olup, madde yük değerleri .56- .84 arasındadır. Ölçekte yer alan son faktörün özgün değeri 1,195'dir. 3. Faktör toplam varyansın %11,95'ini

açıklamaktadır. Bu faktör, “Çoğu kadının doğruyu söylediğine inanırım.” ve “Genellikle kadınlarla aynı fikri paylaşıyorum” olmak üzere iki maddeden oluşmaktadır. Bu iki maddenin madde yük değerleri sırasıyla .82 ve .80’dir. Ancak Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışması kapsamında açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan üç faktörlü yapının adlandırılmasında sorun yaşanması, 3. faktörün iki maddeden oluşması ve bu faktörün güvenilirlik analizlerinin oldukça düşük çıkması sonucu ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi tek bir faktör altında toplanmasına karar verilmiştir.

Kadın düşmanlığı ölçeğinin faktör sınırlaması yapıldıktan sonra özgün değeri 3,385 olan ve toplam varyansın %33,85’inin açıklandığı tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu tek faktör altında yer alan maddelerin, madde yük değerleri .40 ile .71 arasında yer almaktadır.

Tablo 3. Kadın Düşmanlığı Ölçeğine Uygulanan Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Maddeleri	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	Tek Faktörlü Yapı
6. Kadınlar gözden düştüklerinde, hile ve yalana başvurabilirler.	,80			,71
4. Çoğu kadının, yalnızca başarıyı yakalamak için yalan söylemekten kaçınmayacağı düşünüyorum.	,76			,56
5. Çoğu zaman kadınlara çok fazla itimat etmemek daha güvenlidir.	,69			,64
1. Çoğu zaman kadınların erkeklerle sadece onları kızdırmak ya da zarar vermek için flört ettiğini düşünürüm.	,47			,47
10. Yaşadığım sorunların çoğundan kadınlar sorumludur.		,84		,66
9. Bazen kadınların sadece etrafta dolanmaları bile canımı sıkabiliyor.		,82		,58
8. Hayatımdaki diğer kadınlar tarafından haksızlığa uğradığıma eminim.		,60		,63
7. Kadınlar, beni çok kolay öfkeli edebilir.		,56		,70
3. Genellikle kadınlarla aynı fikri paylaşıyorum			,82	,45
2. Çoğu kadının doğruyu söylediğine inanırım.			,80	,40
Özgün değer	3.385	1.268	1.195	3.385
Açıklanan Varyans (%)	33.85	12.68	11.95	33.85
Cronbach Alfa	,69	,74	,56	,78

Ölçüt-bağımlı geçerlik: Kadın düşmanlığı ölçeğinin, daha önceden belirlenmiş olan dış ölçüt ile ilişkisini incelemek amacıyla Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiş olan “Toplumsal Cinsiyet Algısı” ölçeği ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre kadın düşmanlığı ölçeği ile toplumsal cinsiyet algısı arasında 0.001 düzeyinde negatif yönlü ($r = -.331$; $p < 0.001$) anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Güvenirlik: Kadın düşmanlığı ölçeğinin güvenilirlik düzeyini belirlemede, Cronbach alfa güvenilirliğine bakılmıştır. Ölçeğin, faktör sınırlaması yapılmadan 3 alt boyutunun ayrı ayrı Cronbach alfa düzeyleri sırası ile 1. Faktör için .69, 2. Faktör için .74 ve 3. Faktör için .56 olarak hesaplanmıştır. Daha sonra ölçek tek boyutlu olarak sınırlanmıştır ve tek boyutlu ölçeğin Cronbach alfa değeri .78 olarak hesaplanmıştır. Tablo 4’de ölçeğin tek boyutlu yapısı için madde toplam korelasyonlar ile ortalama farklarını test etmek için dağılımın en düşük puana sahip alt %27’lik ($n=123$) ve en yüksek puana sahip üst %27’lik dilimleri ($n=123$) arasındaki puanların karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır.

Kadın Düşmanlığı Ölçeğinde yer alan tüm maddeler için düzeltilmiş madde toplam korelasyonların .32 ile .58 arasında değiştiği ve %27’lik alt ve %27’lik üst grupların madde puanlarının karşılaştırılmalarına ilişkin t-

testi sonuçlarının anlamlı ($p<0.001$) olduğu görülmektedir. Buna göre kadın düşmanlığı ölçeğinin tek faktörlü yapısının güvenilirliğinin yüksek ve aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları söylenebilir.

Tablo 4. Kadına Düşmanlığı Ölçeği Maddeleri Düzeltmiş Madde Toplam Test Korelasyonu ve %27'lik Alt-Üst Dilim Grupların Madde Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin T-testi Sonuçları

Ölçek Maddeleri	Grup	N	Ort.	S	t-test	Düzeltilmiş madde toplam korelasyonları
M1	%27'lik alt	123	4,4	1,9	-10,015**	,450
	%27'lik üst	124	6,4	1,2		
M2	%27'lik alt	123	3,4	1,8	-5,684**	,427
	%27'lik üst	124	4,7	1,7		
M3	%27'lik alt	123	3,8	1,9	-2,931**	,487
	%27'lik üst	124	4,5	1,9		
M4	%27'lik alt	123	2,7	1,4	-10,923**	,576
	%27'lik üst	124	4,9	1,7		
M5	%27'lik alt	123	3,4	1,6	-15,019**	,527
	%27'lik üst	124	6,1	1,2		
M6	%27'lik alt	123	2,8	1,5	-17,799**	,470
	%27'lik üst	124	6,0	1,3		
M7	%27'lik alt	123	3,1	1,5	-15,879**	,418
	%27'lik üst	124	6,0	1,3		
M8	%27'lik alt	123	3,3	1,4	-14,409**	,494
	%27'lik üst	124	5,9	1,4		
M9	%27'lik alt	123	4,9	1,9	-10,825**	,387
	%27'lik üst	124	6,8	0,7		
M10	%27'lik alt	123	4,6	1,7	-13,637**	,321
	%27'lik üst	124	6,8	0,7		

** $P<0.001$

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, kadın düşmanlığına ilişkin ortalama puanlarının, cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaştığı ($t=6.781$, $sd=453$; $p<0.001$); puan ortalamaları incelendiğinde, kadın öğrencilerin ortalama puanlarının (Ort.=49,3; $S=9,0$), erkek öğrencilerden (Ort.=43,0; $S=9,1$) yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda, Tek Faktörlü Varyans analizi sonucunda, öğrencilerin yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim yerine göre kadın düşmanlığı ölçeği ortalama puanlarının istatistiksel olarak farklılaştığı sonucuna varılmıştır ($F=9.156$; $sd=2-452$; $p<0.001$). Öğrencilerin kadın düşmanlığı puanlarının hangi kategori ya da kategorilerdeki yerleşim birimi arasındaki farktan kaynaklandığını belirlemek için uygulanan çoklu karşılaştırma testi (Scheffé testi) sonucuna göre yaşamını köyde sürdürenler ile (Ort.=43,3; $S=9,8$) ilçede sürdürenler (Ort.=48,8; $S=9,0$) ve yaşamını ilçede sürdürenler (Ort.=48,8; $S=9,0$) ile ilde sürdürenler (Ort.=48,0; $S=9,3$) arasındaki farklardan kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 5). Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ($F=0.182$; $sd=3-451$; $p>0.05$), öğrenim süresince ikametgahları ($F=1.324$; $sd=4-450$; $p>0.05$) ve ebeveynlerin birlikte olma durumları ($t=-0.578$; $sd=453$; $p>0.05$) ile kadın düşmanlığı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Kadın Düşmanlığı Ölçeği ile Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki

Demografik Değişkenler	N	%	Ort.	S	İstatistiksel Analiz	Çoklu Karşılaştırma Testi
Cinsiyet						
Kadın	321	70,5	49,3	9,0	t=6.781; sd=453; p=.000	
Erkek	134	29,5	43,0	9,1		
Öğrenim Görülen Sınıf						
1. Sınıf	106	23,3	46,9	11,1	F=0.182; sd=3- 451; p=.908	
2. Sınıf	180	39,6	47,8	8,3		
3. Sınıf	86	18,9	47,5	9,5		
4. Sınıf	83	18,2	47,6	9,6		
Yaşamın Sürdürüldüğü Yer						
Köy	74	16,3	43,3	9,8	F=9.156; sd=2- 452; p=.000	Köy – İlçe İlçe – İl
İlçe	132	29,0	48,8	9,0		
İl	249	54,7	48,0	9,3		
İkametgâh						
Aile ile birlikte	80	17,6	46,4	11,5	F=1.324; sd=4- 450; p=.260	
Akraba yanında	7	1,5	50,1	12,8		
Evde(kira) arkadaşlar ile birlikte	80	17,6	46,1	7,9		
Evde (kira) tek başına	7	1,5	45,0	12,0		
Yurtta	281	61,8	48,2	9,0		

Tartışma ve Sonuç

Kadın düşmanlığı (mizojini), en genel şekli ile kadınlara karşı her türlü önyargı, nefret, düşmanca tutum, tavır ve davranışların sergilenmesini ifade eder. Özellikle toplumların sosyal ve kültürel unsurlarıyla şekillenen kadın düşmanlığı (mizojini), kadınların; sosyal, ekonomik ve politik yaşamdan dışlanmasına neden olmakta ve kendi cinsiyet kimliğiyle yaşamlarını sürdürmelerini engellemektedir. Bu durum, erkek egemenliğiyle ve ataerkil toplum pratikleriyle pekişmekte ve kadınların aleyhine, toplumsal ve bireysel sorunların oluşmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla, ataerkil toplumsal yapı içerisinde, kadınlar hem özel hem de kamusal alanda, pek çok sorunla karşılaşmakta ve bu sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmaktadır.

Feminist yaklaşım ve uygulamaların kadın düşmanlığı, toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik, cinsiyet temelli şiddet, cinsiyet ayrımcılığı ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık geliştirmiş olması, bir anlamda ataerkil ve eril toplum yapısının, kadını ikincilleştirdiğini de teyit etmektedir. Bu nedenle, söz konusu maduniyeti (ikincilleştirme) yaratan kadın sorunlarıyla ilgili araştırmaların önemsenmesi ve artması gerekmektedir. Esasen, bu tür çalışma ve çabalarla beraber, kadın refahına katkı sağlanması da amaçlanır. Bu çalışmada da benzer bir çaba güdülerek, Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılarak Türkçe psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Check ve arkadaşları tarafından (1985) geliştirilen, Lonsway ve Fitzgerald (1995) tarafından revize edilen Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerliği kapsam, yapı ve ölçüt-bağımlılık geçerliği ile güvenilirliği test edilmiştir. Böyle bir ölçeğin, Türkçeye uyarlanması ile özellikle toplumsal cinsiyet alanında, toplumsal düzeyde cinsel istismardan kadına yönelik şiddete kadar mevcut kadın sorunlarını anlama noktasında, kadın düşmanlığının etkisini, önemini ve bu sorunlarla ilişkisini ortaya koyan çalışmalar için yararlı olabileceği düşünülmüştür.

Kadın düşmanlığı ölçeğinin, Türkçeye uyarlanması için öncelikle kapsam ve dil geçerliği sağlanmıştır. Kadın düşmanlığı ölçeğinin, yapı geçerliğini test etmek amacıyla uygulanan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonuçları, ölçeğin orijinal formu ile farklılıklar göstermiştir. Ölçeğin üç boyutlu olarak bir yapı göstermesinin yanı sıra orijinal formunda olduğu gibi tek boyutlu formunun da uyum verdiği görülmüştür. Kadın düşmanlığı

ölçeğinin tek boyutlu yapısının toplam varyansın %33,85'ini açıkladığı bulunmuştur. Sosyal bilimlerde geçerlik çalışmaları kapsamında tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2007:125). Bir ölçek geçerliğinin test edilmesinde, madde yük değerlerinin yüksek olması beklenilir. Madde yük değerleri, bir faktör yapısı altında toplanan maddelerin yüksek düzeyde ilişki verdiğini, bu maddelerin birlikte bir yapıyı ölçtüğü anlamını taşımaktadır. Genellikle, bir faktör yapısı içinde madde yük değerlerinin 0,45 ve daha yüksek olması beklenilir. Ancak sosyal bilimlerde, bir ölçek içinde sınırlı sayıda madde için bu değer 0,30'a kadar çekilebilmektedir (Büyüköztürk, 2007:124). Yapılan bu çalışma içerisinde de kadın düşmanlığı ölçeğinin üç boyutlu yapısının madde yük değerlerinin 0,45'den yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçek tek faktörlü yapısının madde yük değerleri 0,71 ile 0,40 arasında değiştiği belirlenmiştir. 0,45'in altında olan tek bir madde (Çoğu kadının doğruyu söylediğine inanırım) bulunması, literatürde belirtilen sınırlar içinde kalmasından dolayı, tek faktörlü yapı, kabul edilebilir düzeydedir.

Kadın düşmanlığı ölçeğinin dış ölçütlerle ilişkisini incelemek amacıyla, literatürde sıklıkla kullanılan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (Altınova ve Duyan, 2013) ile korelasyonuna bakılmıştır. Eşzamanlı olarak uygulanan kadın düşmanlığı ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeklerinin Pearson korelasyon analizi sonucunda, iki ölçek arasında orta düzeyde negatif ve anlamlı ($r=-0.33$, $p<0.001$) bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile kadın düşmanlığı arttıkça toplumsal cinsiyet algısı puanları düşmektedir. Bu sonuçla beraber, toplumsal cinsiyet algısı daha olumlu iken -ki bu olumluluk duyarlılığı da içermekte- kadına yönelik düşmanlığın azaldığı görülmüştür. Bu açıdan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini besleyen ataerkil toplum anlayışının kadın düşmanlığını artırdığı da söylenebilir.

Kadına Düşmanlığı Ölçeğinin (KDÖ) güvenilirliğini belirlemek amacıyla, Cronbach alfa, madde toplam puan korelasyonları ve %27'lik alt dilim-üst dilim puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin t-testi analizleri uygulanmıştır. Cronbach alfa güvenilirliği öncelikle açılımcı faktör analizi ile elde edilen üç boyutlu yapıya uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre Cronbach alfa sırasıyla 1. boyut için .69, 2. boyut için .74 ve 3. boyut için .56 olarak hesaplanmıştır. Ancak Büyüköztürk'e (2007) göre bir ölçme aracının güvenilirliğinin kabul edilebilir olması için .70 ve daha yüksek olması gerektiği belirtilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, ölçeğin üç boyutlu yapısının güvenilirlik ölçütlerini karşılamadığı görülmektedir. Kadın düşmanlığı Ölçeğinin tek boyutlu olarak sınırlandırılması sonucu, Cronbach alfa değerinin .78 olduğu belirlenmiştir. Kadın düşmanlığı ölçeğinin kullanıldığı farklı çalışmalarda da ölçeğin tek boyutlu yapısının dikkate alındığı ve güvenilirlik düzeyinin .70 ve daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Örneğin kadın düşmanlığı ölçeğinin Cronbach alfa güvenilirliği Abbey ve McAuslan (2004) .90, Cowan vd. (1998) .75, Hunter vd. (2007) .81, Forbes vd. (2004) .78, Logan-Greene ve Davis (2011) .87 olarak rapor etmiştir. Çalışma kapsamında, ayrıca ölçeğin madde toplam korelasyonunun .32 ile .58 arasında olduğu bulunmuştur. Madde toplam korelasyonlarında, genel olarak .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri iyi derece de ayırt ettiği, .20- .30 arasında kalan maddelerin, zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddelerin düzeltilmesi gerektiği, .20'den daha düşük maddelerin ise teste alınmaması gerektiği kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2007:171). Bu açıdan değerlendirildiğinde, ölçeğin madde toplam korelasyonları açısından yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca kadın düşmanlığı puanlarının demografik değişkenlerden cinsiyet ($t=6.781$, $sd=453$; $p<0.001$) ile arasındaki ilişkinin önemli olduğu ve bu önemin kadın öğrencilerden kaynaklandığı gözlenmiştir. Bu durumda kadın katılımcıların, kadınların maduniyetine yol açan geleneksel cinsiyet rollerini onayladığı ve idealleştirdiği söylenebilir (Forbes vd., 2004). Bunun yanı sıra kadınların, kadın düşmanlığının, kişisel faktörlerden (öz güven düşüklüğü, genç olma, kadınlarla daha fazla etkileşim içinde olma gibi) de kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Cowen ve arkadaşları (1998) tarafından kadınların, kadına yönelik düşmanlığını belirlemek amacıyla yaptıkları bir çalışmada, kişisel ve cinsel hayattan keyif almama, öz güven eksikliği, erkeğe duygusal bağımlılık ve yaş değişkeninin önemli bir etken olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, genç kadınların orta ve ileri yaştaki kadınlara göre hemcinsleri ile daha çok rekabet içinde oldukları bulunmuştur. Yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar Cowen ve arkadaşlarının (1998) araştırma sonuçlarını da destekler niteliktedir. Aynı zamanda kadın düşmanlığı ile öğrencilerin yaşamlarını sürdürdükleri yerleşim birimleri ($F=9.156$; $sd=2-452$; $p<0.001$) arasında da anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Kadın düşmanlığı puan ortalamasının, köy yaşamını sürdürmüş olan öğrenciler arasında düşük (Ort.=43,3; S=9,8), ilde (Ort.=48,0; S=9,3) ve ilçede (Ort.=48,8; S=9,0) yaşamını sürdürenlerde daha yüksek olması pek çok farklı nedenden kaynaklanabilir. Örneğin köy ortamında nüfusun az olması, bireylerin birbirlerini tanımaları, rekabet ortamının olmaması ve geleneksel rollere bağlılığın yüksek olması, diğer taraftan il ve ilçelerde nüfusun daha yoğun olması, rekabetin olması vb. faktörler etkili olabilmektedir.

Yapılan çalışmalarda ölçeğin geliştirilmiş olduğu toplum yapısı içinde gerçekleştirilen çalışmalarda genellikle tek faktörlü yapısının korunduğu gözlenmiştir. Bu durumda, ölçeğin, farklı bir kültürde, ilk defa geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yürütülmesi nedeniyle literatüre paralellik göstermesi açısından tek faktörlü yapısının korunması, daha güvenilir sonuçların elde edilmesi açısından önemlidir. Bununla birlikte, ölçeğin özgün formu ile uyarlama formu karşılaştırıldığında, özgün formun daha geçerli ve güvenilir değerlere sahip olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebinin ise kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışma, görece öğretim müfredatı ve anlayışı bakımından toplumsal cinsiyete karşı daha duyarlı olduğu düşünülen sosyal hizmet bölümü öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu açıdan sonraki çalışmaların daha geniş ve homojen olmayan katılımcı gruplarıyla yapılması önerilmekte, ülke özelinde ölçeğin kullanımıyla beraber kadın düşmanlığı ile çocukluk travması veya deneyimi olarak erkek çocuğun ihmal ve istismarı; cinsel istismar; kadına yönelik şiddet; aile içi şiddet; saldırganlık gibi etken veya faktörler arasındaki ilişkinin anlaşılacağı veya ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abbey, Antonia ve Pam McAuslan. "A Longitudinal Examination of Male College Students' Perpetration of Sexual Assault" *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 72, no. 5, (2004): 747-756.
- Altınova, Hüseyin H. ve Veli Duyan. "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" *Toplum ve Sosyal Hizmet* 24, no. 2 (2013): 9-22.
- Baydar, Veysi. "Popüler Kültürde Mizojini" *Turkish Studies: International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Academic Journal* 8, no. 12 (2013): 151-165.
- Baydar, Veysi. *Feminist Sosyal Hizmet Perspektifinden Popüler Yabancı Dizilerde Kadın Düşmanlığının İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2014.
- Beauvoir, Simon. *Kadın İkinci Cins I: Genç Kızlık Çağı* (Çev.) Bertan Onaran (İstanbul: Payel Yayınları, 1993).
- Bourdieu, Pierre. *Eril Tahakküm* (2. Baskı) (Çev.) Bediz Yılmaz (İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2015).
- Campbell, Jacquelyn. "Misogyny and Homicide of Women" *Advances in Nursing Science* 3, no. 2 (1981): 67-85.
- Check, James V. vd. "On Hostile Ground" *Psychology Today* 19, no. 4 (1985): 56-61.
- Comrey, Andrew L. ve Howard Lee B. *A First Course in Factor Analysis* (2nd edition). (New Jersey: Lawrence Erlbaum, 1992)
- Cowan, Gloria, vd. "Women's Hostility Toward Women" *Psychology of Women Quarterly* 22, (1998): 267-284.
- DeGue, Sarah ve David DiLillo. "Understanding Perpetrators of Nonphysical Sexual Coercion: Characteristics of Those Who Cross the Line" *Violence and Victims* 19, no. 6 (2004): 673-688.
- DeGue, Sarah vd. "Are All Perpetrators Alike? Comparing Risk Factors for Sexual Coercion and Aggression." *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 22, no. 4 (2010): 402-426.
- Donovan, Josephine. *Feminist Teori* (Çev.) Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005)
- Forbes, Gordon B. vd. "First- and Second-Generation Measures of Sexism, Rape Myths and Related Beliefs, and Hostility Toward Women" *Violence Against Women* 10, no. 3 (2004): 236-261.

- Foucault, Michel. *Cinselliğin Tarihi* (7.Baskı) (Çev.) Hülya Uğur Tanrıöver (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017)
- Holland, Jack. (2006). *Misogyny: The World's Oldest Prejudice* (New York: Carroll and Graf Publishers, 2006)
- Kırhoğlu, Huriye İrem K. vd. Şarkılarda Kadına Yönelik Şiddetin İzleri: Niteliksel Bir Çalışma. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, no. 8 (2016): 6-30.
- Kline, Rex B. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (2nd edition) (New York: The Guilford Press, 2005)
- LeBreton, James M. vd. "The Relative Importance of Psychopathy-Related Traits in Predicting Impersonal Sex and Hostile Masculinity." *Personality and Individual Differences* 55, no. 7 (2013): 817-822.
- Logan-Greene, Patricia ve Kelly Davis. "Latent Profiles of Risk Among A Community Sample of Men: Implications for Sexual Aggression" *Journal Interpersonal Violence* 26, no. 7 (2011): 1463-1477.
- Lonsway, Kimberly Ann ve Louise Foster Fitzgerald. "Attitudinal Antecedents of Rape Myth Acceptance: A Theoretical and Empirical Reexamination" *Journal of Personality and Social Psychology* 68, no. 4 (1995): 704-711.
- Millett, Kate. *Cinsel Politika* (Çev.) Seçkin Selvi (İstanbul: Payel Yayınları, 1987).
- Pakdemirli, Nur M. "Kadın Sömürsünün Temelleri: Gelenek, Din ve Eğitim Bağlamında Bir Değerlendirme", (Ed. Fatma Zehra Fidan, Duygu Alptekin), *Kadın Bedeni ve İstismarı* (İstanbul: Opsiyon Yayınları, 2015).
- Plumwood, Val. *Feminizm ve Doğaya Hükmetmek*. (Çev.) Başak Ertür (İstanbul: Metis, 2004).
- Valls, Rosa vd. "Breaking the Silence at Spanish Universities: Findings From the First Study of Violence Against Women on Campuses in Spain." *Violence Against Women* 22, no. 13 (2016):1519 – 1539.
- Vivolo-Kantor, Alana M. vd. "The Mediating Effect of Hostility Toward Women on The Relationship Between Childhood Emotional Abuse and Sexual Violence Perpetration." *Violence and Victims* 28, no. 1 (2013): 178-191.
- Warren, Karen J. "The Power and The Promise of Ecological Feminism" *Environmental Ethics* 12, no. 2 (1990): 125-146.
- Weitzer, Ronald ve Charis E. Kubrin. "Misogyny in Rap Music: A Content Analysis of Prevalence and Meanings" *Men and Masculinities* 12, no. 1 (2009): 3-29.
- Zawacki vd. "Perpetrators of Alcohol-Involved Sexual Assaults: How Do They Differ from Other Sexual Assault Perpetrators and Nonperpetrators?" *Aggressive Behavior* 29, no. 4 (2003): 366-380.